

OPROEP VOOR DE VOORJAARSAKTIES

Casper ter Kuile *

EEN KORTE TERUGBLIK OP DE WINTERAKTIES

De Geminiden

We mogen terugkijken op een zeer wisselvallige Geminiden-aktie. Enkele posten, voor zover "in de lucht", mochten enkele korte, heldere momenten meemaken. Momenten, die maximaal een uurtje groot waren. Door het sterk wisselende weertype zijn er slechts weinig (of geen) posten, die het gelijktijdig helder hebben gehad. Het zal dan ook niemand verbazen, dat er tot nu toe geen simultane Geminiden zijn ontdekt. Desondanks lijkt het erop, dat er tenminste tien Geminiden fotografisch zijn vastgelegd. Zie het onderstaande overzicht.

Kamphuis	Raalte	2
Astrokamp	Udenhout	2
Cyclops	Oostkapelle	4
Contra Lunam	Buurse	5

Boötiden

De Boötidenaktie is zeer onverwacht wel degelijk succesvol geweest. Een groot deel van het land heeft vol verwondering een geheel heldere nacht 2/3 Januari meegemaakt. Verwonderd, omdat dit pas laat in de namiddag van de tweede door onze weerkundigen in de prognoses werd opgenomen. Vandaar, dat slechts weinig posten operationeel konden zijn. Alleen door *Martin en Hans Breukers* te Hengelo (HASA) en het team van *Contra Lunam* te Buurse is gedurende meerdere uren genoten van het Boötidenvuurwerk. Vanuit Buurse is één Boötide vereeuwigd. Door omstandigheden moest het bij deze éne Boötide blijven. Martin en Hans legden vanuit Hengelo drie Boötiden vast! Zie Radiant 1989/1 blz.14.

Twee aspecten vielen op bij deze aktie. Normaal zal de temperatuur in de loop van een heldere januari-nacht tot (ver) onder het vriespunt zakken. Zo niet dit maal. Het leek meer op een wat koud uitgevallen zomernacht. Maar we maken dan ook wel een bijzondere winter mee. Is dit één van de eerste voorboden van de opwarming van onze aardse dampkring ten gevolge van de activiteiten van het menselijk ras? Leest de Nationale Milieuverkenning van het RIVM "Zorgen voor Morgen". Op aanvraag bij ondergetekende in te zien tijdens het 10-jarig DMS Symposium te Bussloo.

Het andere aspect betreft de uurfrequenties. Deze bleken hoger te zijn dan we verwacht hadden. Rond 4^h moesten alle registers in Buurse open, om de zaak bij te benen. . . Het maximum werd voorspeld voor de derde rond 14^h UT. Dat is tien uur na het moment van de waarneming. Wat voor spektakel moeten we dan wel niet gemist hebben??

* Akker 145, 3732 XD De Bilt

Zwermkarakteristieken van de Lyriden

Zie ook het Visueel Handboek van Peter Jenniskens blz. 87 t/m 90 en blz. 148/149 [1].

Aktiviteitsperiode	16-27 april
Maximum ZHR	13
λ_{\odot}	31°.5
Dag van de week	zaterdag
Datum	22 April 1989
Tijdstip	5 ^h UT
Radiant α	18 ^h 08 ^m
Radiant δ	+33°
Snelheid	48.8 km/s

Waarnemingsomstandigheden Lyriden in 1989

Eigenlijk niet om in Radiant over te schrijven. Slechter is haast niet mogelijk: Een volle maan op de 21e, die pas wenst onder te gaan, als de rode ploert haar aanwezigheid al weer begint kenbaar te maken.

Voor diegenen die niets te dol is, verwijzen we naar fig. 1. Probeer waar te nemen in de ochtenduren, wanneer de maan (zeer) laag boven de zuid-westelijke horizon staat. Het valt te hopen, dat de doorzetters onder een niet met verontreinigingen bezoelede atmosfeer hun slag kunnen slaan.

Van all-sky ondersteuning is men verzekerd. Een flink aantal posten in het land werkt al mee in het DMS vuurbol-netwerk, waarover zo dadelijk meer.

Voorjaarsvuurbollen - 'Aprilboliden'

Laten we eerst eens verwijzen naar enkele grote 'klappers' in het recente verleden. Enkele beroemde door DMS-posten gefotografeerde vuurbollen zijn :

22 april 1971	00 ^h 50 ^m 16 ^s	Piet Koning, Loenen	[2]
25 maart 1987	23 ^h 13 ^m 00 ^s	Klaas Jobse, Cyclops	[3]
26 april 1987	21 ^h 54 ^m 07 ^s	Piet Koning, Loenen	[4]
27 maart 1988	22 ^h 10 ^m 30 ^s	Klaas Jobse, Cyclops	[5]

Voor een zeer lezenswaardig vuurbol-artikel van de hand van Piet Koning verwijzen we U naar [6] Het woord 'Aprilboliden' heeft bij de meteorowaarnemers een welhaast magische klank. Deze term is ontstaan na de verschijning van de twee grote aprilboliden van 1971 en 1972. [7]. Toch zijn vuurbollen niet beperkt tot de laatste decade van april. Voor alle duidelijkheid: Het gehele jaar door bestaat er kans dat een bolide zijn opwachting maakt voor de ogen van de waarnemer of toeval- lige passant. Mochten beide laatsten zich elders bevinden dan zijn er nog de All-Sky toestellen die veelal volautomatisch het zwerk in de gaten houden. Een beetje vuurbol loopt vandaag de dag niet meer de kans ongezien in onze aardse dampkring haar vurig einde te beleven. Diverse

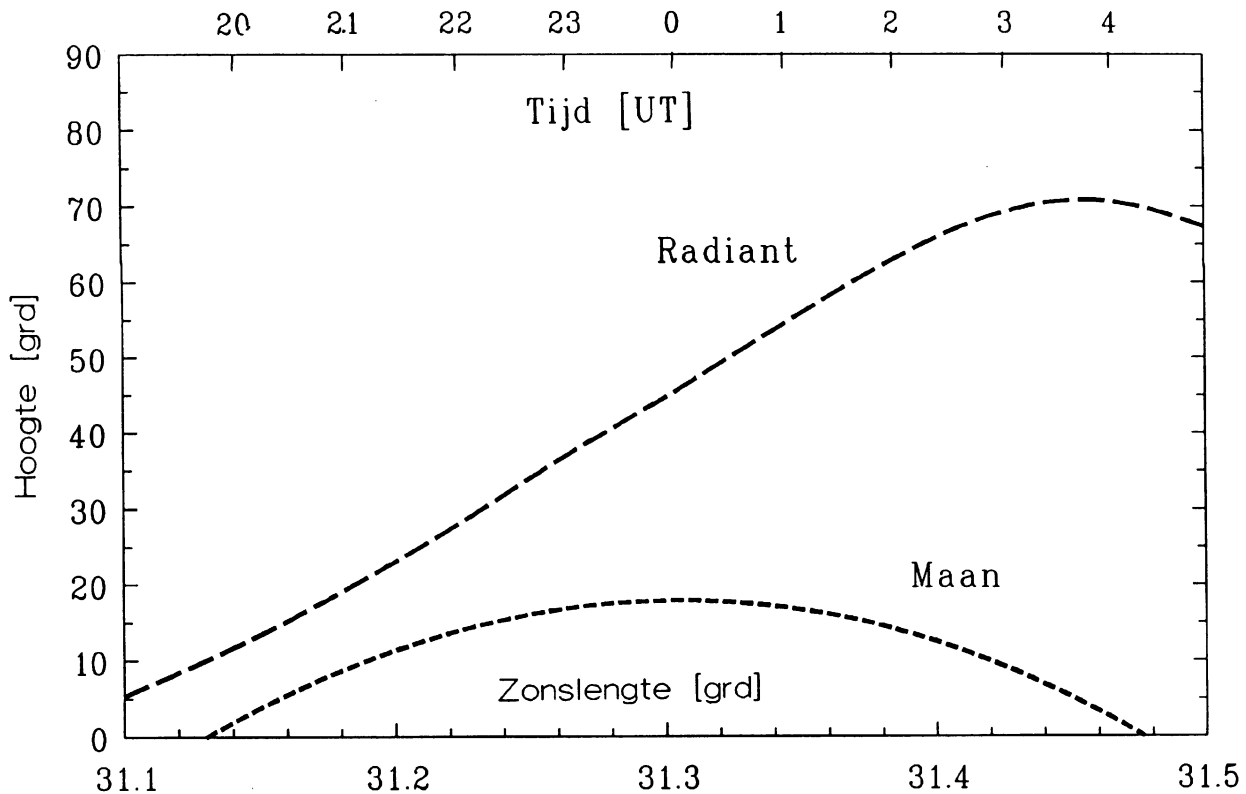

Figure 1: *Waarnemingsomstandigheden Lyriden voor wat betreft maanlicht en radianthoogte.*

PMT-timers zullen dit tijdstip tot op de seconde vastleggen voor het nageslacht en de rekenaars...

Het bovenstaande moet zeker tot vreugde stemmen. Zeker geldt dit voor diegenen die nogal wat film door hun kamera's heen halen, schijnbaar zonder resultaat. Maar de aanhouder wint en eens zal een magistrale bolide uw deel zijn. Zonder nader commentaar wijzen we op de talrijke boliden in de arsenalen van Piet Koning en Klaas Jobse. Wel betekent zoiets, dat er iedere heldere nacht gedraaid moet worden. En dat kost film en dus pecunia's.

Waarom dan toch al die heisa over die aprilboliden? Omdat er wel degelijk een iets grotere kans bestaat op het oplichten van een bolide aan het firmament in deze periode. Om wat nauwkeuriger te zijn: In de voorjaarsmaanden februari, maart en april is de kans op vuurbollen ongeveer 30% groter dan in de najaarsmaanden augustus, september en oktober. Er valt nog een onderscheid te maken. De kans om een vuurbol te mogen bewonderen is het grootst in de avonduren. In de loop van de nacht daalt de kans met een factor 2. Voor een explicatie over bovengenoemde verschijnselen verwijzen we U naar het Visueel Handboek blz. 12 t/m 15.

Dit alles betekent dat een echte fanatieke DMS-waarnemer elke heldere nacht paraat moet staan. Gelukkig (??) voor onze waarnemers is het in Nederland lang niet elke nacht helder want dat zou de nachtrust te zeer aantasten... We mogen tenslotte aannemen dat er ook overdag nog iets van onze waarnemers verwacht wordt. Dankzij het digitale com-

putertijdperk bestaan er echter 'waarnemers' die het woord nachtrust niet in hun vocabulaire hebben staan. We doelen dus op kamera's voorzien van (semi-) fish-eye optiek en command data back. We prijzen ons gelukkig dat er al een substantieel aantal posten met dit soort apparatuur werkt. We zullen echter niet ontkennen dat het met eigen ogen aanschouwen van zo'n spetterend vuurwerk boven je hoofd qua indruk toch nooit vervangen kan worden door een fotografische opname. Daarom: Probeer in deze periode wat meer alert te zijn dan U anders toch al ongetwijfeld bent. Hoe er ook wordt waargenomen, we wensen een ieder bij deze veel succes in de jacht op de 'vuurbol van het jaar'. •

References

- [1] Jenniskens, P.: *DMS Visueel Handboek (1988)*
- [2] Koning, P.: *Hemel en Dampkring 70(1972), 131*
- [3] Jobse, K.: *Radiant 9(1987), nr. 2, voorplaat*
- [4] Koning, P.: *Radiant 9(1987), 60*
- [5] Jobse, K.: *Radiant 10(1988), nr. 3, voorplaat*
- [6] Koning, P.: *Radiant 10(1988), 12*
- [7] Apeldoorn, B.: *Hemel en Dampkring 70(1972), 236*